

EBH; Övertagen verksam-
het = Övertaget ansvar

SVEA HOVRÄTT
Miljööverdomstolen

DOM
2003-12-05

Stockholm

Mål nr M 9822-02
Aktbilaga 14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, miljödomstolen, dom 2002-10-11 i mål nr M 2-02,
se bilaga A

KLAGANDE

Arvmet Aktiebolag, 556569-2414, Box 785, 931 27 SKELLEFTÅ

Ombud

Advokaten P.M. , Box 1711, 111 87 STOCKHOLM

MOTPART

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå kommun, 901 84 UMEÅ

SAKEN

Föreläggande att inkomma med redovisning av plan för undersökningar av
förorenat område

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Miljööverdomstolen avslår överklagandet och förordnar att det av Miljö- och
hälsoskyddsnämnden i Umeå kommun 2001-07-31 meddelade föreläggandet
om att redovisa ett förslag till utförande av undersökning av PCB-förekomst i
Umeälven skall vara fullgjort senast den 1 april 2004.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 STOCKHOLM	Birger Jarls Torg 2	08-700 34 00	08-21 93 27	09.00 – 11.30 12.30 – 15.00

YRKANDEN M.M. I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Arvamet har yrkat att Miljööverdomstolen med ändring av miljödomstolens dom skall upphäva Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå kommuns föreläggande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå (miljönämnden) har bestritt bifall till överklagandet.

Miljööverdomstolen har avgjort målet utan huvudförhandling med stöd av 23 kap. 6 § första stycket första meningen miljöbalken (MB).

UTVECKLING AV TALAN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har i Miljööverdomstolen åberopat samma omständigheter och grunder som i miljödomstolen med följande tillägg.

Arvamet

Den PCB-förorening som fortfarande sker från fastigheten ut i älven är försumbar. Föroreningarna på platsen har ostridigt orsakats av den tidigare verksamhetsutövaren. Som framgår av överlåtelsekontraktet har Arvamet inte övertagit något kontraktsmässigt ansvar för föroreningarna i området.

Om Miljööverdomstolen skulle finna att bolaget ingår i ansvarskretsen, vilket bestrids, är det inte skäligt att ställa kraven mot Arvamet. Det har gått för lång tid sedan föroreningarna uppkom. Vidare hade företaget inget inflytande över verksamheten på den tiden. Man hade heller ingen anledning att tro annat än att den tidigare verksamheten bedrivits i enlighet med miljömyndigheternas krav. Det kan inte vara rimligt att låta förvärvaren av en verksamhet få svara för brister i den tidigare hanteringen. Den kanalisering av ansvaret till den siste eller den senaste verksamhetsutövaren som gällde enligt miljöskyddslagen är övergiven i och med att balkens regler om förorenade områden bygger på proportionering av ansvaret. Reglerna i 10 kap. MB bygger på att ansvaret skall fördelas mellan dem som orsakat föroreningar och inte till verksamheten som sådan.

Inte heller enligt 26 kap. 22 § MB är Arvamet adressat för kraven. Den bestämmelsen kan endast avse undersökningar som avser verkningarna av just den verksamhet som kan ha orsakat föroreningar, inte av någon annan.

Miljönämnden

Det är felaktigt att som bolaget hävdar att lång tid förflutit sedan föroreningarna skedde. Förorening av dagvattennätet och därmed Umeälven har pågått i större utsträckning åtminstone fram till mitten av 1998, då den slamavskiljare på fastigheten som innehöll kraftigt förorenat PCB-slam tömdes. Enligt bolagets uppgift hade tömning inte skett före år 1998. Senare provtagningar har visat att läckage av PCB via dagvatten fortfarande pågår, om än i betydligt

mindre omfattning. I bolagets miljörapport för verksamhetsåret 2002 uppges att utsläppet av PCB via dagvatten uppgick till 12 gram. Bolaget bidrar således fortfarande till förorening av Umeälven.

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Den skrotningsverksamhet som bedrivits på fastigheterna bedrivs alltjämt, men sedan den 1 november 1999 av Arvamet som verksamhetsutövare.

Det är utrett att PCB har påträffats i Umeälven och att verksamheten har orsakat dessa föroreningar. Reglerna i 10 kap. MB skall därför tillämpas.

Enligt 10 kap. 2 § MB kan både tidigare och nuvarande verksamhetsutövare göras ansvarig för föroreningar. Att kraven kan ställas på den nuvarande verksamhetsutövaren är något som vinner stöd i förarbetena till 10 kap. (prop. 1997/98:45 s. 361). Detta synsätt överensstämmer även med den praxis som utvecklades under miljöskyddslagen (1969:387) och som innebar att den som tar över en verksamhet i princip övertar såväl rättigheter som skyldigheter (se bl.a. Koncessionsnämndens beslut 126/91 och B 156/96). Krav om efterbehandlingsåtgärd kan därför riktas mot vem som helst av dem som bedrivit eller bedriver verksamheten. I efterbehandlingsansvaret får enligt Miljööverdomstolens mening anses ingå också det inledande ansvaret för utredningar om och kartläggning av föroreningarna.

Arvamet bedriver i dag den verksamhet som orsakat PCB-föroreningarna i Umeälven. Företaget är följaktligen adressat enligt 10 kap. 2 § MB. När det gäller behovet av den utredning som föreläggandet avser delar Miljööverdomstolen den bedömning som gjorts av underinstanserna. Av utredningen framgår att en viss förorening fortfarande sker från den aktuella fastigheten till älven. Även om Arvamet bidragit till föroreningen endast i begränsad omfattning är det vid en sammantagen bedömning enligt 10 kap. 4 § MB skäligt att Arvamet utför den utredning som är nödvändig för att kunna avgöra behovet av och sättet för saneringsåtgärder. Miljödomstolens domslut skall därför ändras endast på det sättet att tiden för när de begärda uppgifterna skall inges flyttas fram till den 1 april 2004.

Domen får enligt 23 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas.

Ulf Bjällås

Rose Thorsén

Liselotte Rågmark

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ulf Bjällås, hovrättsråden Rose Thorsén, referent, och Liselotte Rågmark samt adjungerade ledamoten Jan Darpö. Enhälligt.

UMEÅ
TINGSRÄTT
MILJÖDOMSTOLEN

DOM
2002-10-11
meddelad i Umeå

Mål nr M 2-02
Aktbilaga 15

BILAGA A

KLAGANDEN

Arvamet Aktiebolag, 556569-2414, Box 785, 931 27 SKELLEFTEÅ
Ombud: advokaten P.M., Box 1711, 111 87 STOCKHOLM

MOTPART

Umeå kommun, Miljö- och hälsoskyddsnämnden, 901 84 UMEÅ

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Västerbottens län beslut 2001-12-10, beteckning 21-10287-2001;
se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande enligt 26 kap 9 § miljöbalken att inkomma med redovisning om upplägg
av undersökning av förorenat område

DOMSLUT

Miljödomstolen ändrar det överklagade beslutet endast på så sätt att Arvamet AB senast
den 1 februari 2002 skall inkomma med de begärda uppgifterna till Miljö- och hälso-
skyddsnämnden.

1 februari
2003.

Rättat enl 17
kap 15 § RB
2002-10-29/
[Signature]

Postadress
Box 138
901 04 UMEÅ

Besöksadress
Nygatan 45

Telefon
090-17 21 00

Telefax
090-77 18 30

E-post
registrator@tum.dom.se

Expeditionstid
09.00-12.00
13.00-15.00

YRKANDE I MILJÖDOMSTOLEN

Arvamet AB (bolaget) har yrkat att miljödomstolen upphäver miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har bestritt ändringsyrkandet.

BAKGRUND

På fastigheterna Tegelslagaren 2 och Tegelslagaren 3 i Umeå kommun, som är belägna inom Gimonäs industriområde, har sedan många år tillbaka bedrivits verksamhet i form av återvinning av avfall. Verksamheten, som bland annat består av att ta emot skrot som t.ex. utrangerade transformatorer, är tillståndspliktig och har klassificerats med SNI-kod 37-1 B enligt bilaga till förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Verksamheten bedrevs ursprungligen av AB Umeå Metallaffär som under april månad 1999 bytte namn till AB Arv. Andersson (överlåtelsebolaget). Under hösten 1999 förvärvade det finska aktiebolaget Kuusakoski Oy verksamheten i överlåtelsebolaget och rörelsen överläts därefter den 1 november 1999 till ett svenskt dotterbolag som sedermera fick namnet Arvamet AB.

Miljökontoret, Umeå kommun, fastslog under år 1998 att AB Umeå Metallaffär orsakat utsläpp av PCB till Umeälven via dagvattennätet från sin fastighet. Till följd härav förelades AB Umeå Metallaffär den 17 september 1998 dels att sanera dagvattennätet inom fastigheten från PCB-haltigt slam, dels att utreda omfattningen av PCB-förekomsten genom en inventering av fastigheten, innefattande undersökningar av mark och grundvatten samt genomgång av dag- och spillvattennätet. Delar av dagvattennätet har sanerats i början av år 2000. Senare provtagningar i miljökontorets regi har visat att ett fortsatt läckage av PCB till dagvattnet förelåg och att det förmodligen även kan läcka en liten del PCB från de förorenade markområden som är belägna inom industriområdet.

DOMSKÄL

Bolaget har, utöver vad som tidigare anförts i målet, anført i huvudsak följande. I enlighet med regeringens och Regeringsrättens avgöranden i "Klippan-målet" (RÅ 1996 ref. 57) kan ett företag upphöra med sin verksamhet genom att överlåta den till ett annat företag. Det övertagande bolaget inleder därmed sin verksamhet på platsen först vid tillträdet. Vid en rörelseöverlåtelse är det således fråga om två verksamheter, en som upphör och en annan som inleds. - Aktuella PCB-föreningar har orsakats av historiska aktiviteter i området men det är osäkert vilka aktiviteter det kan vara fråga om. Föreningarna har dock inte uppkommit genom den verksamhet som nu bedrivs på fastigheterna. Bolaget har i sin verksamhet överhuvudtaget inte hanterat något PCB-haltigt material. Den verksamhet som bolaget bedrivit på fastigheterna kan alltså inte ha orsakat, eller bidragit till, de i målet aktuella föreningarna. Bolaget har inte heller något ansvar för dagvattenssystemets skick och vad som historiskt sett kan finnas lagrat i detta. Bolaget tillhör därför inte den krets av företag som kan göras ansvarigt enligt 10 kap 2 § miljöbalken. Denna bestämmelse kan, enligt bolagets uppfattning, bara tillämpas på den som utövat eller utövar en verksamhet som i någon mån bidragit till föreningen. - Det finns inte heller fog för uppfattningen att bolaget, genom förvärvet i november 1999, tagit över och tagit på sig det överlåtande bolagets miljörelaterade förpliktelser. Det är fel att, som länsstyrelsen gjort, hävda att den av överlåtelsebolaget bedrivna verksamheten ännu pågår. Bolaget bestrider att bolaget vid förvärvet tagit över den historiska miljöbelastning som aggregerats i den verksamhet som bedrevs på platsen före tillträdet. - För det fall miljödomstolen skulle anse att bolaget ingår i kretsen av ansvariga enligt 10 kap 2 § miljöbalken kan bolaget enligt 10 kap 4 § miljöbalken inte skäligen åläggas något ansvar för aktuella föreningar eftersom bolaget visat att bolaget inte på något sätt bidragit till föreningarna. - Solidariskt ansvar enligt 10 kap 6 § miljöbalken kan bara komma ifråga i den utsträckning inte annat följer av att ansvaret är begränsat enligt 10 kap 4 §.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har, till stöd för sitt bestridande, anført i huvudsak följande. Det är orimligt att, som bolaget gör, hävda att verksamheten upphört vid bolagets förvärv av överlåtelsebolaget och att en ny verksamhet påbörjats den 1 november

1999. Tillsynsmyndighetens bedömning är att den verksamhet som givit upphov till förorening av Umeälven faktiskt fortsatt efter förvärvet och fortfarande pågår. Bolaget bedriver samma verksamhet som bedrivits på fastigheten under den period som bevisligen, vilket fastslagits i Länsrättens i Västerbottens län dom den 29 juni 1999 i mål nr 130-99, orsakat förorening av älven via fastighetens dagvattenssystem. Det förhållandet att bolaget kontrollerar skrotet före mottagandet och ej tar emot skrot innehållande PCB innebär inte att det är en ny verksamhet som bedrivs sedan den 1 november 1999. Detta är snarare endast en skärpning av den befintliga verksamhetens egenkontroll. Föroreningen var vid förvärvet den 1 november 1999 allmänt känd.

Miljödomstolen har inhämtat och tagit del av relevanta delar av överlåtelseavtalet mellan Boliden Mineral AB, Gellivare Metall AB och AB Arv. Andersson å ena sidan och Kuusakoski Oy och bolaget å andra sidan.

Miljödomstolen gör följande bedömning.

En tillsynsmyndighet får, jämlikt 26 kap 9 § miljöbalken, meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att miljöbalken samt föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av balken skall efterlevas. Paragrafen reglerar när en tillsynsmyndighet kan vidta åtgärder vid överträdelser i enskilda fall och ger bland annat en möjlighet att förelägga den verksamhetsutövare som, enligt bestämmelserna i 10 kap miljöbalken, skall anses ansvarig för utredning och efterbehandling av förorenade områden att vidta åtgärder.

Tillsynsmyndigheten har därutöver, jämlikt 26 kap 22 § miljöbalken, möjlighet att förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Undersökningen skall syfta till att tillförsäkra tillsynsmyndigheten fakta som underlag för bedömning av den individuella verksamheten. Undersökningsplikten är alltid begränsad till vad som behövs för att tillsynsmyndigheten skall kunna fullgöra sina skyldigheter. Skyldigheten att utföra

sådana undersökningar är inte begränsad till den verksamhetsutövare som, enligt 10 kap miljöbalken, kan göras ansvarig för efterbehandling av förorenat område.

Den fråga som är aktuell i målet är om Arvamet AB kan föreläggas att inkomma med en redovisning om upplägg av undersökning av förorenat område. I miljökontorets beslut anges att redovisningen skall vara så tydlig att kommande undersökning kan utföras på ett så grundligt och noggrant sätt att ett beslut om en eventuell sanering av älven kan tas med undersökningen som underlag. Miljökontorets beslut omfattar dock inte ett ställningstagande till vilket eller vilka bolag som slutligen kan komma att föreläggas att genomföra eller bekosta en eventuell sanering av älven. På det sätt miljökontorets beslut är utformat får det uppfattas som att beslutet är grundat på bestämmelsen i 26 kap 22 § miljöbalken.

Arvamet AB har gjort gällande att föroreningen uppkommit innan bolaget förvärvade verksamheten och att bolaget inte har något ansvar för föroreningen. Miljödomstolen konstaterar inledningsvis att det överlåtande bolagets befattning med verksamheten visserligen upphört i och med överlåtelsen till Arvamet AB. Då verksamheten därefter drivits vidare, i allt väsentligt oförändrad, av Arvamet AB kan dock inte, såsom bolaget gjort gällande, anses att verksamheten upphört genom överlåtelsen. Det förhållande att Arvamet AB, till skillnad från tidigare bolag, inte mottar PCB-haltigt skrotmaterial medför inte annan bedömning. Överlåtelsen får således anses innefatta även de skyldigheter som utövandet av den miljöfarliga verksamheten medför enligt miljöbalken.

Miljödomstolen konstaterar vidare att det inte råder några tvivel om att den verksamhet som bolaget bedriver på fastigheterna kan befaras medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön. Bolaget är därmed skyldig att, i enlighet med 26 kap 22 § miljöbalken, utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Begreppet undersökning bör, enligt vad som anges i förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/97:45 Del 2 s. 282 ff.), ges en vid tolkning. Bestämmelsen ger t.ex. rätt att begära en utredning av vilka tekniska möjligheter som finns för att begränsa utsläppen från en verksamhet till viss nivå. Miljökontoret har således kunnat utfärda ett undersökningsföreläggande mot bolaget på det sätt som skett. Miljödomstolen delar

miljökontorets bedömning att en undersökning av Umeälven med avseende på PCB bör vidtas.

På grund av det anförda, och då andra skäl att upphäva föreläggandet inte framkommit, skall länsstyrelsens beslut fastställas. Miljödomstolen finner dock skäligt att flytta fram den tidpunkt då förelagd åtgärd skall vara fullgjord till den 1 februari 2002.

1 februari
2003.

Rättat ehl

17 kap 15 §

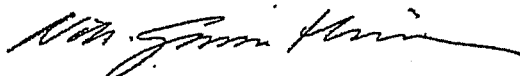
RB. 2002-10-29/

2002-10-29/

HUR MAN ÖVERKLAGAR se bilaga 2

Överklagande ställs till Miljööverdomstolen vid Svea hovrätt, men ges in till Umeå tingsrätt, miljödomstolen, senast den 1 november 2002. Prövningstillstånd krävs.

På miljödomstolens vägnar

Nils-Gunnar Elisson

Jerker Marklund

I avgörandet har deltagit rådmannen Nils-Gunnar Elisson, ordförande, och miljørådet Jerker Marklund. Enhälligt. Föredragande har varit beredningsjuristen Helén Leijon.

Länsstyrelsen
Västerbottens län
Förvaltningsavd

Bilaga 1

BESLUT

Datum
2001-12-10

Beteckning
21-10287-2001

1(2)

Rek+mb

Arvaret AB

Box 785
931 27 SKELLEFTEÅ

Överklagande av föreläggande att komma in med redovisning av
upplägg av undersökning av förorenat område
(1 bilaga)

Beslut

Länsstyrelsen avslår Ert överklagande av Miljö- och hälsoskyddsnämndens i Umeå kommun beslut den 31 juli 2001 att förelägga Er att komma in med redovisning om upplägg av undersökning av Ume älv med avseende på PCB-förekomst.

Länsstyrelsen ändrar beslutet endast så att den tid inom vilken Ni ska uppfylla det som anges i föreläggandet i stället bestäms till senast den 31 mars 2002.

Motivering

Ni har i överklagandet ifrågasatt *dels* om kommunen haft rättslig grund att rikta föreläggandet till Er och *dels* om det i så fall skulle vara skäligt att ålägga Er det ansvar som kommunen gjort. Länsstyrelsens prövning omfattar båda dessa frågor men inte frågan om kommunen även, eller istället kunde ha riktat föreläggandet till någon annan. I båda frågorna grundar Ni Er mening på den omständigheten att Ni under Er tid som verksamhetsutövare inte på något sätt har bidragit till föroreningarna. De har uppkommit innan Ni tog över verksamheten och har alltså orsakats av tidigare verksamhetsutövare.

I ärendet är det ostridigt att föroreningarna har uppkommit genom den skrotningsverksamhet som bedrivits och fortfarande bedrivs på fastigheterna Tegelslagaren 2 och 3 i Umeå kommun. Klart är också att huvuddelen av föroreningarna uppstått innan Ni tog över verksamheten. Provtagning av utgående dagvatten från verksamheten har dock visat på ett fortsatt, visserligen relativt lågt, läckage av PCB till dagvattnet. Enligt 10 kap 2 § miljöbalken, MB, är bland andra den ansvarig som bedriver en verksamhet som har bidragit till föroreningen. Den aktuella verksamheten bedrivs fortfarande även om den förändrats så att den direkt skadliga aktiviteten upphört. Det är numera Ni som är verksamhetsutövare. När Ni tog över

verksamheten följde också ett ansvar med att jämte andra verksamhetsutövare vidta åtgärder för att uppfylla miljöbalkens krav. Med den tolkning som Ni gör skulle det vara alltför enkelt att undkomma sitt ansvar genom att överföra en verksamhet till nya bolag. Tillsynsmyndigheten (i detta fall kommunen) kan mot bakgrund av detta, vända sig till vilken som helst av dem som utövat verksamheten. I prop 1997/98:45 s 361 har regeringen uttalat att om en verksamhet fortfarande pågår bör förelägganden normalt riktas mot den som bedriver verksamheten. Kommunen har följaktligen varit oförhindrad att rikta förelägget mot Er.

Den skälighetsbedömning som ska göras enligt 10 kap 4 § MB syftar till att avgränsa det sammanlagda verksamhetsutövaransvaret i förhållande till det ansvar som bör falla på samhället (det allmänna). Skälighetsprövningen syftar däremot inte i första hand till att fördela ansvar mellan flera utövare av samma verksamhet. Det överklagade förelägget avser endast upprättande och redovisning av en plan för undersökning av PCB-förekomst i Ume älv. Det måste i vårt fall anses skäligt att Arvaret AB som nuvarande verksamhetsutövare ska svara för detta.

Gällande bestämmelser

Av 2 kap 8 § samt 10 kap 2 och 4 §§ MB framgår att den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet som medfört viss förorening är i skälig omfattning ansvarig att avhjälpa skadan eller olägenheten samt efterbehandla det förorenade området. Den ansvarige enligt dessa bestämmelser kallas verksamhetsutövare.

Hur detta beslut kan överklagas, se bilaga.

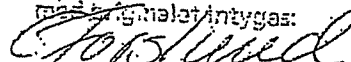

Percy Gustavsson

Anna Stenmark

Bilaga
Hur man överklagar till miljödomstolen

Kopia till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå kommun
Miljö/EO
AS

Att fotokopian överensstämmer
med originalet intygas:

Uppslag 22

1992-1328/84

2001-07-31

1

Miljöinspektör Klas Köhler
tfn: 090 - 16 16 89, CL

Arvamet AB
Box 785
931 27 SKELLEFTEÅ

Kopia till:
Arvamet AB
Tegelbruksvägen 5
907 42 UMEÅ

Tegelslagaren 2 och 3. Föreläggande om att inkomma med redovisning om upplägg av undersökning av förorenat område

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN) förelägger med stöd av 26 kap 9 § miljöbalken och med hänvisning till 10 kap 1-4 §§, 6-8 §§ samt 2 kap 8 § miljöbalken Arvamet AB, orgnr 556569-2414, att **senast 2001-10-01** till Miljö- och hälsoskyddsnämnden skriftligen inkomma med redovisning om upplägg av undersökning av Ume älv med avseende på PCB-förekomst.

Av redovisningen skall det framgå hur följande avses undersökas:

- utbredningen av PCB i Ume älvs sediment
- halter av PCB i älvens sediment
- läckagebenägenhet av PCB från älvens sediment
- halter av PCB i älvens vatten
- halter av PCB i fisk i närområdet.

Undersökningen i Ume älv skall koncentreras till närområdet (d v s ett område som avgränsas av en tänkt linje i höjd med Öns sydspets respektive en tänkt linje i höjd med Storsandskärs sydspets) till Gimonäs industriområde men skall även omfatta undersökning av utvalda sedimentationsbottnar längre nedströms industriområdet. Undersökningen av närområdet bör omfatta minst trettio provtagningspunkter, analys bör utföras av både ytligt och djupare liggande sediment då utsläppet kan ha pågått under närmare trettio år. Beträffande området nedanför närområdet bör minst tio provtagningspunkter undersökas, punkterna skall lokaliseras till s k sedimentationsbottnar i Ume älv.

Undersökningen bör delas upp i två faser där den första består av enbart sedimentprovtagningar, detta för att i denna fas kunna lokalisera förorenade sediment både i närområdet och nedströms närområdet. Ur denna fas bör mynna ett underlag som ger besked om utbredning och halter av PCB i älvens sediment. Fas 2 bör bestå av provtagning av vatten, undersökning av

läckagebenägenhet från sediment-samt provtagning av fisk i närområdet. Lokalisering av provtagningspunkter för vatten och läckagebenägenhet bör ske utifrån de resultat som erhålls från fas 1. Provtagning av fisk bör ske inom närområdet.

Redovisningen skall vara så tydlig att kommande undersökning kan utföras på ett så grundligt och noggrant sätt att beslut om eventuell sanering av älven kan tas med undersökningen som underlag. Redovisningen skall även innehålla en tidplan för undersökningens genomförande.

Undersökningens upplägg skall vara utformat i samstämmighet med Naturvårdsverkets rapporter om förorenade områden, bl a rapporterna nr 4918, nr 4310 och nr 4311. Samtliga provtagningar och analyser skall utföras i enlighet med svensk standard, Naturvårdsverkets rekommendationer eller på annat motsvarande sätt som godkänts av tillsynsmyndigheten (MHN).

Lagstiftning

2 kap miljöbalken

8 § Alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. I den mån det föreskrivs i denna balk kan i stället skyldighet att ersätta skadan eller olägenheten uppkomma.

10 kap miljöbalken

1 § Detta kapitel skall tillämpas på mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

2 § Ansvarig för efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i 1 § är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövare).

3 § Kan inte någon verksamhetsutövare utföra eller bekosta efterbehandling av en förorenad fastighet är var och en efterbehandlingsansvarig som förvärvat fastigheten och vid förvärvet känt till föroreningarna eller då borde ha upptäckt dem. Avser förvärvet en privatbostadsfastighet enligt 2 kap. 13 § inkomstskattelagen (1999:1229) ansvarar endast en förvärvare som känt till föroreningen. I fråga om förorenad byggnad eller anläggning gäller detsamma den som förvärvat den fastighet där byggnaden eller anläggningen är belägen. Med förvärv av fastighet likställs förvärv av tomträtt. Första stycket tillämpas inte när en bank har förvärvat en fastighet för att skydda fordran enligt 2 kap. 8 § bankrörelselagen (1987:617). Lag (2000:119).

4 § Efterbehandlingsansvaret innebär att den ansvarige i skälighets omfattning skall utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som på grund av föroreningar behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. När ansvarets omfattning skall bestämmas skall det beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föroreningarna ägt rum, vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en verksamhetsutövare visar att han bidragit till föroreningen endast i begränsad mån, skall även detta beaktas vid bedömningen av ansvarets omfattning. Preskriptionslagen (1981:130) är inte tillämplig på efterbehandlingsansvar.

6 § Om flera verksamhetsutövare är ansvariga enligt 2 §, skall de svara solidariskt i den utsträckning inte annat följer av att ansvaret är begränsat enligt 4 § första stycket. En verksamhetsutövare som visar att hans eller hennes bidrag till föroreningen är så obetydligt att det inte ensamt motiverar efterbehandling skall dock ansvara endast för den del som motsvarar bidraget. Vad de solidariskt ansvariga har betalat skall fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till den omfattning i vilken var och en har medverkat till föroreningen och till omständigheterna i övrigt.

7 § Om flera fastighetsägare eller tomträttshavare är ansvariga enligt 3 §, skall de svara solidariskt i den utsträckning inte annat följer av att ansvaret är begränsat enligt 4 § första stycket. Vad de solidariskt ansvariga har betalat skall fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till vad de insett vid förvärvet och omständigheterna i övrigt.

8 § I frågor om ansvar för kostnader att utreda föroreningar inom ett sådant mark- eller vattenområde eller en sådan byggnad eller anläggning som avses i 1 § tillämpas 2-4 samt 6 och 7 §§. Ägaren till en fastighet, byggnad eller anläggning som avses i första stycket kan trots frihet från ansvar enligt 2 eller 3 § förpliktas att svara för utredningskostnader som rör fastigheten i den utsträckning det är skäligt med hänsyn till den nytta ägaren kan antas få av utredningen, de personliga ekonomiska förhållandena och omständigheterna i övrigt.

Bakgrund och bedömning

Inom ramen för det samordnade recipientkontrollprogrammet för Umeälvens nedre del uppmättes det under 1996 och 1997 höga halter av PCB i en provpunkt nedströms Gimonäs industriområde. Med dessa mätningar som bakgrund bedömdes det att det fanns en lokal närliggande källa till förhöjningen av halten PCB i Ume älv. Miljökontoret utförde under 1998 en undersökning i avsikt att lokalisera en källa. Undersökningen resulterade i att det kunde påvisas att en befintlig skrotverksamhet, vilken under många år demonterat bl a transformatorer var ansvarig för utsläpp av PCB till älven. I en oljeavskiljare kopplad till verksamhetens dagvattennät påvisades kraftigt förhöjda halter av PCB i slammet. Oljeavskiljaren var fylld av slam

då den tidigare aldrig tömts. Dagvattennätet mynnade i Umeälven mitt på Gimonäs industriområde, några hundra meter uppströms provpunkten.

Efter det hade konstaterats att verksamheten hade utsläpp av PCB till älven förelade Miljö- och Hälsoskyddsnämnden verksamheten att vidta skyddsåtgärder för att förhindra vidare läckage samt att utreda förekomsten av PCB i mark och grundvatten inom fastigheten. Från brunnen tömdes ca 5 000 kilo kraftigt PCB-förorenat slam. I samma skede som brunnen tömdes sanerades även det interna dagvattennätet. Företaget undersökte förekomsten av PCB i marken inom fastigheten. Halterna i marken på området visade sig dock ej vara så höga att de föranlett en sanering av marken på fastigheten. Miljökontoret har i efterhand försökt få sina utlägg för att lokalisera källan bekostade av företaget. Miljökontoret har dock ej fått igenom sina. I Länsrättens dom där Miljökontoret fick avslag fastslogs dock att företaget med tillräcklig grad av sannolikhet orsakat föroreningen av PCB i Ume älv. Länsrättens dom fattades på grundval av den utredning som Miljökontoret anställt och de i ärendet övriga framkomna uppgifterna. Domen kan betraktas som ett tydligt fastställande av ansvar för företaget avseende förorening av Ume älv.

Provtagning av utgående dagvatten från verksamheten har visat på ett fortsatt läckage av PCB till dagvattnet, läckaget har dock varit relativt lågt. I början av 2000 sanerades dagvattennätet från brunnen och ut till anslutningspunkt på UMEVA:s dagvattennät. Senare provtagningar har dock visat att läckaget fortfarande pågår och att det tenderar att öka när nederbörden är hög. Vid den senaste provtagningen togs prover i tre punkter för att utesluta att själva brunnen kontaminerar dagvattnet. Analysen visade på i stort sett oförändrade halter i de tre punkterna. Punkterna utgjordes av en punkt före brunnen en i brunnen och en efter brunnen vid anslutningspunkt till UMEVA:s dagvattennät (i denna punkt är de tidigare provtagningarna utförda).

Under 2000 utfördes i Miljökontorets regi en undersökning av marken på Gimonäs industriområde, denna visade att det förmodligen kan läcka en liten del PCB från de förorenade markområden som är belägna inom industriområdet. Även ett antal vattenprover i älven togs i samma undersökning i en provpunkt belägen vid dagvattennätets utsläpp till älven visade på mycket kraftigt förhöjda halter. Om dessa beror på en fortsatt tillförsel från dagvattennätet eller på att tidigare förorenat sediment rörts upp kunde undersökningen ej ge något entydigt svar på.

Undersökningsrapporten finner det dock som troligt att den största delen av tillskott av PCB skett eller sker genom utsläpp från dagvattennätet. Vid analys av slam från den oljeavskiljare på Umeå Metallaffärs fastighet som fångar upp dagvatten från företagets verksamhet påvisades mycket höga halter av PCB, ca 400 mg/kg TS. Utifrån provtagning av sediment från kommu-

nens dagvattennät har det konstaterats att en påverkan av PCB finns i hela dagvattennätet från Umeå Metallaffärs fastighet till utloppet i Umeälven.

Vid de undersökningar som hittills utförts i Ume älv har förorening av PCB både i älvens vatten och dess sediment kunnat påvisas. Den kunskap som i dagens läge finns tillgänglig är dock inte tillräcklig för att kunna bedöma om Ume älv ska saneras med avseende på PCB. Dagens kunskap är inte heller tillräcklig för att kunna bedöma riskerna med föroreningen och dess påverkan på Ume älv. I en tidigare undersökning (2000), uppmättes mycket förhöjda PCB-halter i vattnet utanför det aktuella dagvattennätets utsläpp. Tidigare sedimentundersökningar (1998) har visat på klart förhöjda PCB-halter i närheten av Gimonäs industriområde. Dessa höga halter motiverar att man försöker uppnå ett snabbt avgörande i frågan. Det är därför av yttersta vikt att så fort som möjligt undersöka älvens vatten och sediment grundligt för att kunna avgöra om sanering eller andra åtgärder bör komma till stånd.

Bedömning av ansvar

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att den verksamhetsutövare som ursprungligen orsakat utsläppet av PCB genom oförsiktig hantering vid demontering av transformatorer innehållande PCB-olja är Aktiebolaget Umeå Metallaffär, orgnr: 556114-1267. Den bedömningen delas av Länsrätten, som i dom daterad 1999-06-29 (mål nr 130-99) uttalat att det med stor sannolikhet är Umeå Metallaffär som orsakat föroreningen av Ume älv.

Umeå Metallaffär bytte den 27 april 1999 namn till AB Arv. Andersson Skrothantering. Under hösten 1999 förvärvade Kuusakoski Oy verksamheten i Arv. Anderssonföretagen. Rörelsen i AB Arv. Andersson Skrothantering överläts därvid, med tillträde den 1 november 1999, till ett svenskt dotterbolag till Kuusakoski Oy med registreringsnummer 556569-2414 (bolaget). Bolaget inregistrerades den 8 april 1999 och hette inledningsvis Gigantissimo 2138 AB men ändrade i samband med förvärvet namn till Arvamet AB. Bolaget förvärvade samtidigt fastigheten Tegelslagaren 2 och 3. Arvamet AB driver verksamheten i dagsläget.

Av 2 kap 8 § miljöbalken framgår att var och en som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd är ansvarig för att avhjälpa de skador eller olägenheter som har uppkommit på grund av verksamheten. Skyldigheten gäller fram till dess att skadan eller olägenheten upphört. Av 10 kap 8 § miljöbalken framgår att den eller de verksamhetsutövare som kan anses vara ansvarig för ett förorenat område även är ansvarig för att utreda och undersöka ett förorenat område.

Huvudregeln är också att den som har övertagit en verksamhet tar över samtliga rättigheter och skyldigheter.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser därför att Arvamet AB som övertagit verksamheten kan anses som ansvarig för att undersöka utbredning, omfattning och storleksordning av PCB-förekomsten i Ume älv.

För MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Klas Köhler

Klas Köhler

./

Detta beslut kan överklagas, se bilaga.

g:\klas\förorenad mark\gimosan3.doc